

التحالف للتعويضات العادلة
Coalition for Just Reparations
هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنه وهی دادپهروهه رانه

هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنه وهی دادپهروهه رانه (C4JR)

راسپاردیهی بنچینه یی که پیشکەشی ئەنجومەنی وهزیرانی عێراق کراوه، له باره ی ده رکردنی رینماییی تایبەت به یاسای کچان و ژنانی ئیزیدی رزگار بوو

ده ستیک

له سه ره تای مانگی ئازاری ۲۰۲۱ ئەندامانی ئەنجومەنی نوێه رانی عێراق، به پشت به ستن به و پرۆژه یاسا بنه ره تیه ی که سه روکایه تی کۆماری عێراق له ئازاری ۲۰۱۹ پیشکەشی کردبوو، پیراریان له باره ی کچان و ژنانی ئیزیدی رزگار بوو (YSL) دا. ئەم یاسایه، هاوکاریه ک که زۆری پیچوو، پیشکەشی کچان و ژنانی ئیزیدی رزگار بوو دیکه ده کات که گروپه کانی به ناو ده وله تی ئیسلامی له عێراق و شام (داعش)، به ئامانجی گرتبوون.

هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنه وهی دادپهروهه رانه (C4JR) که له ۳۱ ریکخراوی ناحکومی (NGOs) عێراقی پیکهاتوو، داوای قهره بووکردنه وهی هه مه لایه نی قوربانیه مه ده نییه کانی ئەو تاوانه قیزه ونانه ده کاته وه که له به ره نگاریبوونه وهی داعش له عێراق روویاندا، ههروه ک ئەم هاوپه یمانیه ده ستپیشخه ربوو بۆ زیندووکردنه وهی گفتوگۆی گشتی له باره ی قهره بووکردنه وه و چاکترکردنی پرۆژه یاسای بنه ره تی. ئامانجی سه ره کی (C4JR) بریتیه له گه رینتیکردنی پێوه ره نیوده وله تیه کان، تا له توانادا بێت و به هیزترکردنی ئەو چاره سه رانه ی بۆ رزگار بووه کان گونجاوه. ئەنجامی کۆتایی بنچینه یه کی دروستی ئەو کاره گرنگه مان بۆ ده سه ته به رده کات که چاوه ریمان ده کات: ساڕیزکردنی ئەو برینه ی به ر رزگار بووانی تاوانه کانی داعش که وتوو له عێراق. سه ره رای ئەمه ش، له زۆر لایه نه وه جیاوازیه ک دروست ده کات، نه ک ته نیا له رۆژه لاتی ناوه راست، به لکو بۆ قهره بووکردنه وهی هه مه لایه نی رزگار بووان له تاوانه قیزه ونه کان.

هیشتا کاری گرنگ هه یه چاوه ریمان ده کات، چونکه رینماییه کانی جیه جیکردنی یاسای ژنان و کچانی رزگاریوی ئیزدی له لایه ن ئەنجومەنی وهزیران له ماوه ی ۹۰ رۆژ له بلاوکردنه وهی ئەم یاسایه ده ریده کات، پێویسته به رده سیله ی جیه جیکردنی کاریگه ر دانبێت. به مجۆره ئەو رینماییه ی ده رده کرین، یه کلاکه ره وه ن له

التحالف للتعويضات العادلة

Coalition for Just Reparations

هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنه وهی دادپهروه رانه

گه رینتیکردنی گه یشتنی قهره بوو به و که سانهی مه به سته قهره بوو بکرینه وه، به بی ئه وهی بی هیچ پاساویک دوا بخرین.

هیشتا ژماره یه کی زوری پرسه ریکاره بنچینه یه کان بۆ جیبه جیکردنیکی گونجاوی یاسای ئافره ته ئیزیدییه رزگار بووه کان پروون نییه (له وانه پیوه ریکی سه لماندن که له داواکاری رزگار بووان بکولیتته وه، ههروه ها به لگه پیوسته کان..هتد). ههروه ها هوشیاری بنیاتانی ژیرخانی ئه و ناوچانهی شه ر له به ریه کی هه لوه شان دوونه ته وه، به دلنیا یه وه ئاسته نگی جدین، وه ئه مه کردنه وهی نووسینگه ی هوشیار کردنه وه ده گریته وه بۆ چۆنیه تی وه رگرتنی داواکاریه کان، ههروه ها بنکه ی ته ندروستی بۆ پیشکه شکردنی خزمه تگوزاری ته ندروستی می شک و پالپشتی ده روونی و کومه لایه تی، سه ره رای پیشکه شکردنی خزمه تگوزاریه پزیشکیه کان. له سه ره ده سه لاتداران پیوسته، که لک له ئه زموونی ریکخراوه کانی کومه لگای مه ده نی عیراقی وه ربگرن که ئه زموونی چه ندین سالیان هه یه، له پالپشتیکردنی ئافره ته رزگار بووه کان، له رپی پیشکه شکردنی ژماره یه ک خزمه تگوزاری. پیوسته مافی رزگار بووان پیداو یستی و خواست و ئاره زوو ه کان یان له کاره له پیشینه کانی هه موو هه ولکی جیبه جیکردن دابن له ئایینه دا.

C4JR سوودی له زانیاری و ئه زموونی ئه ندامه کانی وه رگرتوو، له پیشکه شکردنی ئه و پیشنیازانه ی که هیوامان وایه رولیان هه ییت له په ره پیدانی رینماییه کاریگه ره کان. له کاتی ئه نجامدانی ئه مه شدا، C4JR کرده ی راوژی ناوخیوی جیبه جیکردوه، بۆ ده ستنیشانکردنی کاره له پیشینه کان و کوکردنه وهی تیبینی ئه و ریکخراوانه ی ئه ندامی C4JR.

ئه و راسپاردانه ی له م به لگه نامه یه دا هاتوون، وای لیناکه ن بیریته به لگه نامه یه کی گشتگیر، به لکو چه ند پیشنیازیکی سه ره کین که به زمازیکی دیاریکراو نووسراون، بۆ ئه وهی به کاریین له و رینماییه نه دا که له م باره یه وه ده رده چن. ئه و پیشنیازانه پشت ده به ستن به ئه زموونی ئه ندامانی C4JR له کارکردن له گه ل رزگار بووانی ده سته داعش و چاکترین موماره سه ی ئیوده وه له تی له بواره که دا و پیوه ره کانی مافی مروف، ئه وانه ی په یوه ندیدارن به م بابه ته وه.

التحالف للتعويضات العادلة
Coalition for Just Reparations
هاوپهیمانی بۆ قهره بووکردنه وهی دادپهروهه رانه

پوختهی راسپارده سهرهکیهکان

یاسای کچان و ژنانی ئیزیدی رزگار بوو که له سهرهتای مانگی ئازاری ۲۰۲۱ یاری لیدرا، بناغهیهکی دروست دهره خسیڤت بۆ قهره بووکردنه وهی ئه و زیانهی بهر رزگار بووان که وتوو له ئه نجامی تاوانهکانی داعش له عیراق. پئویسته ئه و رینمایانهی جیبه چیکردن که له ناوه راستی مانگی حوزهیرانی ۲۰۲۱ دهرده چن، بکرتنه بنچینهی جیبه چیکردنی کاریگه ر. له ریی دهرکردنی ئه م جوهره رینمایانه له کاتیکی گونجاودا، دهسه لاتدارانی عیراق په یامیکی به هیز دهرده نه رزگار بووان و جیهان به وهی ئه وان پابهندی قهره بووکردنه وهی ئه و زیانانه دهن که داعش ناوینه تیه وه، بۆیه هاوپهیمانی بۆ قهره بووکردنه وهی دادپهروهه رانه (C4JR)، له گه ل ته وای ریز بۆ ئه نجوومه نی وه زیرانی عیراق و وهزاره تی کار و کاروباری کومه لایه تی، هانیان ده دات تا بهر پرسیاره تی کاره که بگرته ئه ستۆ و رینمایه کاریگه ر بۆ جیبه چیکردنی دهر بکه ن که رزگار بوو ته وه ری سهره کیان ییت. ئه م ده قه ی خواره وه تیشک خسته سهر راسپارده سهره کیه کانه که له ژیری به ورده کاری زیاتر روونکرانه ته وه.

له کاتی په ره پیدانی رینمایه کانه له داها توودا، ده ییت ریبازه که بریتی ییت له بایه خدان به رزگار بووان و ئه مه له کاره ههره له پشینه کانه ییت، ئه مه ش پئویستی به بنه مای زیان نه گه یاندن و پاراستنی نه پینی رزگار بووان و بایه خدانی ته و او به سه لامه تی و ته ندروستی و که رامه تیان ییت. پئویسته پشت به و بنه ما ره وشته نوسراوه کانه بیه ستریت و چو نیه تی جیبه چیکردنیان دیاریکراوه و به وردی ریکاره کانه بۆ ئه وانه دیاریکراون که کار له گه ل رزگار بووه کانه ده کهن. ههروه ها دانانی پرۆگرامیکی راهینانی هه مه لایه ن بۆ هه موو ئه وانه ی به شدار دهن له جیبه چیکردن و پیدا چوونه وهی ریکاره کانه و پشکه شکردنی خزمه تگوزاری. کاتیک مووچه په کی مانگانه بۆ رزگار بوویک ده یریته وه، پئویسته پئوه ری سهره کی بریتی ییت له مه زنده کردنی ئاستی لاوازی/پئویستی رزگار بووه که. ههروه ها ئه وه روونبکرتنه وه که ئه وانه ی بهر له ۳ی ئابی ۲۰۱۴ به ره ورووی تاوانهکانی داعش بوونه وه و ئه وانه ی له ریکه وتی ۳ی ئابی ۲۰۱۴ پشیلکارییان به رانه رکرا، شایه نی ئه وه ن قهره بوو بکرتنه وه. تیگه یشتنیککی هه مه لایه ن دروستبکرت بۆ ریکه خسته وه تا

التحالف للتعويضات العادلة

Coalition for Just Reparations

هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنه وهی دادپهروه رانه

ژماره یه ک خزمه تگوزاری تایهت پیشکەشی رزگار بووان و خانه واده کانیاں بکریت. پیشبینی کردنی نه جامدانی راویژی ریکخراو له گه ل رزگار بووان، بۆ نه وهی تپینییه کانیاں وه ربگیری و کاره کان له گه ل داواکارییه کانیاں نه وان بگونجینرین. دانانی ریکاری جیه چیکردن و به دوا داچوونی دادپهروه رانه و کاریگه ر و دوستانه بۆ رزگار بووان. ته نیا نه و کاته چاوپیکه وتن له گه ل رزگار بووان نه جامداریت که زانیاری پشتراستکراوه له باره یانه وه نه ییت، یان خویان داوا ی چاوپیکه وتن بکن. دانانی گهره تنی بۆ له که دارنه بوونی رزگار بووان و دووباره دوچار نه بوونه وه یان به شوکه دهروونییه کان له کاتی هوشیار کردنه وه یان و جیه چیکردن و پیداچوونه وهی و پیشکەشکردنی خزمه تگوزاری. ده ییت دلنیا یی بدریت له باره ی نه وهی داواکارییه کان به پپی پپوه ره به لگه ییه کان هه لده سه نگیندرین، به شیوه یه ک به لگه داوا کراوه کان نه وه نده ئالۆزنه بن بگه نه ئاستی نه وهی که داواکراوه له یاسای شارستانی یان یاسای سزایی. هه رکه رزگار بووه کان توانیاں که میک ورده کاری له داواکارییه کانیاں سه لمین، پپویسته وادابنریت که وا نه و قوربانیه شیاه بۆ قهره بووکردنه وه و قورسای سه لماندن بخریته سه ر نه ستوی لپزنه که. ههروه ک پپویسته رینماییه کان نه و زه مینه یه پره خسین بۆ نه و رزگار بووانه ی له ده ره وهی عیراق نیشته جین تا ئاگادار بن که مافی قهره بووکردنه وه یان هه یه. ههروه ها نه وه پروونیکریتته وه که کاتیکی دیاریکراو نییه بۆ پیشکەشکردنی داواکارییه قهره بووکردنه وه و که لک وه رگرتن، به پپی یاسا. دیاریکردنی ریکای کاریگه ر بۆ هه ماهه نگی کردن له گه ل ریکخراوه نیشتمانی و نپوده وله تییه کان. ده کری نه و راسپاردانه بشیوه کی گشتی یان به شی وه ربگیری، C4JR پپی په سندتره هه موو راسپارده کانیاں به هه ند وه ربگیری.

التحالف للتعويضات العادلة
Coalition for Just Reparations
هاو په یمانې بۆ قهره بوو کړدنه وې دادپه روه رانه

۱- رښتیا به ته وهر کړدنی رزگار بووان

له سهر لږنه و بهر یوه به رایه تی گشتی و ته وای دامه زراوه حکومیه کان و لپرسراوانی دیکه و رښکاره و نا حکومیه هاو به شه کان لایه نه په یوه نډیداره کانی دیکه و نه و که سانه ی رښکاره کان چپه چیده کهن و خزمه تگوزاری پیشکesh ده کهن، پښوېسته پابه ندی بنه ما ناراسته کراوه کانی رښتیا به ته وهر کړدنی رزگار بووان بن. نه مهش به پابه نډبوون به بنه مای زیاننه گه یاندن و به ته وای پاراستنی نه پښیه کان و پښانی پښینه به سه لامه تی و ته ندروستی و که رامه تیان.

پابه نډبوون به رښتیا ته رکز کړدن له سهر رزگار بووان پښوېسته به مانه ی خواره وه هه یه:

۱.۱. پاراستنی ناسنامه و نه پښی بوونی زانیاریه کان

پښوېسته زانیاریه که سیه کان و ژیانی تایه تی و ناسنامه ی نه و رزگار بووه ی مافی دا واکړدنی قهره بووی هه یه، به پښی یاسا بپارښرښت.

لږنه و بهر یوه به رایه تی گشتی و هه موو دامه زراوه حکومیه کان و لپرسراوانی دیکه و رښکاره و نا حکومیه هاو به شه کان و لایه نه په یوه نډیداره کانی دیکه و نه و که سانه ی رښکاره کان چپه چیده کهن و خزمه تگوزاری پیشکesh ده کهن، یان نه و زانیاریانه یان لایه که په یوه نډیان به رښکاره کانه وه هه یه، پابه نډی یاسایی و نه خلاقیان ده که وږته نه ستو، بۆ پاراستنی ناسنامه ی قوربانیه که و چپه چیکردنی رښکاره کان، دور له خه لکی و پاراستنی نه پښی ته وای نه و زانیاریانه ی له رزگار بووه که کوکراونه ته وه. وه به رپرس ده بن له پاراستنی نه پښیه فهرمیه کان و به پښی حوکمه کانی دادگای تاوان به رپرس ده بن له ناشکراکړدنی زانیاری به بی ئیزن و ږه زامه نډی پیشوه خته له قوربانیه که.

پښوېسته ته وای نه و دوسیه ی گشتی نین، به شیوه یه کی زور توند بپارښرښت و کهس نه تواښت به بی مؤله ت دهستی پښیان بگات.

التحالف للتعويضات العادلة

Coalition for Just Reparations

هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنوهی دادپهروهرانه

لێژنه که پلاتفۆرمیکی ئەلیکترۆنی دروستدەکات، بەو شیۆهیه که له ماددهی ۱۰ (ع) ی یاساکه پیریاری لێدراوه، تا داواکاری رزگاربووهکان وهربگریت و لێیان بکوڵیتهوه. دهییت رزگاربووان لهم بارهیهوه ئاگاداریکرنهوه و دهشبیت دلنیاپی بدریت له به تهواوی نهینی بوونی زانیارییهکان.

۲.۱. مافی رزگاربووه که هه موو شتیک بزانییت

دهییت رزگاربوو زانیاری تهواوی هه ییت لهبارهی مافهکانی و ریکارهکانی و ئەو کهسانهی بهشدارن له کرداری پێداچوونهوه و کوۆت و بهند و پێوهره پێویستهکان بۆ پێشکهشکردنی داواکاری. ههروهها پێویسته رزگاربوو هه موو کاتیک زانیاری پشتراستکراوهی پێدریت.

رزگاربوو دهرفهتی پرسیارکردن له لێژنه و بهرپوهه رایهتی گشتی و ریکخراوه ناحکومییه هاوبه شهکان بۆ ده ره خسی نریت و زانیاری لهبارهی چۆنیهتی پێشکهشکردن پێدهدریت، بهبی ئه وهی سه رچاوهی زانیارییه که ی پێ بگووتریت.

پێویسته لێژنه رێبه ریک/نامیلکه یه ک بلامو بکاته وه که پرسیار و وه لامه دووباره کانی په یوه ست به و کرداره له خۆده گریت و به شیۆه یه کی به رفراوان له ناو رزگاربووان بلامو بکاته وه.

پێویسته ژماره ته له فۆنیک ی بیه رانه ر بۆ هه موو ئەو که سانه به رده ست ییت که پرسیار ده که ن له باره ی ئەوه ی داخۆ مافی پێشکهشکردنیا ن هه یه و پێوه ره کان چین و ریکاره کانی پێشکهشکردن چۆن له گه ل داواکارییه هه لپه سێردراوه کان و ئەو بابه تانه ی دیکه که په یوه ستن به یاسا.

ههروهها پێویسته رزگاربووان ئەوه یان پێ رابگه یه نریت که تهواوی زانیارییه کان و ئەو هه لکه وتانه ی باسکراون له کاتی ریکاره کاندای و ناسنامه که شیان، ئەمانه هه موویان به نهینی ده میننه وه و هه رگیز به کارنایه ن، ته نیا ئەو کاته نه ییت که موماره سه ی ئەو مافانه ده کریت که به یاسا پیریاریان لێدراوه، یان له کاتی هه والدان له هه بوونی تاوانی قیزه ون بۆ لایه نی په یوه ندیدار له وکاته ی پێویسته یان پابه ندی ئەو کاره بکریت.

التحالف للتعويضات العادلة

Coalition for Just Reparations

هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنه وهی دادپهروهرانه

تهواوی ئه و پرگانهی له ۱ تا ۶ که لهم ماددهیه پیریاریان له باره وه دراوه، پئویسته زانیارییه کانیان به زمان و شیوه و هوکارگه لیک که به ئاسانی دهگه نه دهستی رزگار بووان به رده ست بن. به شیوهیه کی تایبه تیش ئه و رۆله له بهرچاو بگیریت که له که داربوون و ترس له داواکردنی قهره بووکردنه وه دهیگیریت.

۲.۱. ره زامه ندی پیشوه خته

له کاتی داواکردنی زانیاریی له یه کیک له رزگار بووه کان، به مه بهستی موماره سه کردنی ئه و مافانهی به یاسا پیریاریان لیدراوه، پئویسته ره زامه ندی تهواو و پیشوه خته وه بگیریت. نمونهی ره زامه ندییه پیشوه خته که به شیکی جیانه کراوهی فۆرمی داواکارییه.

پئویسته ره زامه ندی زیاتر له رزگار بوو وه بگیریت، ئه گه هر به شیکی له ئه رکه که چوارچۆوهی چالاکییه پئویسته که ی تپه راند له زانیی مافه کانی به پپی ئه م یاسایه، یان کاتیکی زانیارییه کان ده درینه هر دامه زراوهیه کی دیکه بیجگه له و دامه زراوانه که به به پپی یاسا پیریاریان لیدراوه، بۆ نمونه راورێکردن له گه ل رزگار بووان، یان به شداریی پیکردنی هوکاره کانی راکه یاندن، یان بلاوکردنه وهی، یان ناردنی بۆ خزمه تگوزاری پالپشتیکراو.

ئه گه تاکیک جا پینگه یشتو بیی یان مندال، که ناتوانییت له روی یاساییه وه ره زامه ندی پیشوه خته بدات، ئه و ده بیی ره زامه ندی له که سیکی وه بگیریت که له روی یاساییه وه نوینه رایه تی ده کات، به پپی ئه و یاسا بهرکاره ی هه یه، له پینا و پابه ندبوون به بنه مای ره زامه ندی پشتراستکراوه.

۴.۱. بنه مای زانییه گه یاندن

ئه ندامانی لیژنه و فه رمانبه رانی به رنۆه به رایه تی گشتی و دامه زراوه حکومییه کانی دیکه و ریکخراوه نا حکومییه کان و لپرسراوان و ئه وانی دیکه ش له و که سانه ی که له

التحالف للتعويضات العادلة

Coalition for Just Reparations

ھاوپەیمانی بۆ قەرەبووکردنەوهی دادپەروەرانه

جیبەجێکردنی ڕێکارەکان بەشدارن لە چوارچۆیوێکی تۆمارکردنی داواکارییەکان و کۆکردنەوهی بەلگەنامە و ئەنجامدانی چاوپێکەوتن و پێشکەشکردنی شێوێکی جیاوازی قەرەبووکردنەوهی بەپێی یاسا پیراری لێدراوه، ئەوپەری چاودێری خۆیان بەکاردهێنن بۆ نەسەپاندنی هیچ داواکارییەکی کارگێری و دارایی بەسەر ڕزگاربوواندا.

۵.۱. جیاوازی نەکردن / نەبوونی ریزبەندی ھەرەمی بۆ ڕزگاربووان

بەپێی یاسا و بەیەکچاو مامەڵە لەگەڵ ھەموو ئەو ڕزگاربووانە دەکریت کە باسیانکرا و لەکاتی چالاکیی ھۆشیارکردنەوهی کۆمەڵایەتی و کرداری پێشکەشکردنی داواکاری و بەدواداچوونی داواکارییەکان، هیچ جیاوازییەکی لەزێوانیاندا ناکریت. پێویستە لەسەر ئەندامانی لێژنە و فەرمانبەرانە بەرپۆشەبەرایەتی گشتی و ڕێکخراوە ناھکوومییە ھاوبەشەکان و لایەنە کاریگەرەکان و کەسانی دیکەش ناییت بەھیچ شێوێکی بە ھەر ھۆیک بێت، لەوانە ڕەگەزی، نەتەوێکی یان ئایینی، ئاینزایان ڕەچەلەکی یان زمان یان لایەنی سێکسی یان ڕەگەزنامە یان بۆچوونی سیاسی یان باری کۆمەڵایەتی یان تەمەن یان خاوەن پێداویستی تاییەتی بێ یان شوێنی پەروەردە بوونی، جیاوازی لەزێوان ڕزگاربوواندا بکەن. ئەو لایەنە چالاکانە لەسەرەوه ناویان ھات، ھەموو ھەولێکیان بۆ ئەوێکی ژینگەییەکی دروست بکەن کە تەواوی ڕزگاربووان ھەست بە ئاسایش و ڕێزگرتن و ئاسوودەیی بکەن.

۶.۱. ڕاگەیاندن و تۆماری بنەماکانی ھەلسوکەوت

ڕاگەیانداویک لە پێناو پاراستن، ھەروەھا تۆماری دیاریکردنی بنەماکانی ھەلسوکەوتی تاییەتی ھاوبەشیکردن لە ڕێبازی بەتەوەرکردنی ڕزگاربووان لەگەڵ ڕزگاربووان بۆ زامن کردنی مامەڵەیان ئامادە دەکریت، ئەوێکی کە لەگەڵ پێکھاتە دیاریکراوەکان دێتەوه و ڕزگاربووان دەکاتە تەوەر. ڕاگەیاندن و تۆماری بنەماکانی ھەلسوکەوت پاراستنی ناسنامە و نەپێنی زانیارییەکان دەگرێتەوه، لەگەڵ مافی

التحالف للتعويضات العادلة

Coalition for Just Reparations

هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنوهی دادپهروهرانه

وهدهستخستنی زانیاری و وهرگرتنی رهزانهندی پشتراسکراوه و بنه مای زیاننه گه یاندن به و گهره نتيپانهی زامنی مامه لهی په کسان ده کهن به کهرامهت و ریزه وه.

پيويسته له سه ر ته وای ئه نامانی لیزنه و فرمانبه رانی به رپوه به رایه تی گشتی و ریکخراوه ناحکومیه کان و کهسانی دیکه ی به شدار له ریکاره کان و پیشکه شکردنی خزمه تگوزاری واژوکردن و پابه ندبوون به راگه یاندنی پاراستنی نهینی و تۆماری بنه ماکانی هه لسوکه وت بۆ هه لسوکه وت له گه ل رزگار بووان به پپی ئه و ریبازه ی ته رکیز له سه ر رزگار بووان ده کاته وه له هه موو کاته کان دا.

پشتگو یخستنی رشت و به رده وامی ئه و بنه میانیه ی پیراریان لیدراوه له به لگه نامه کانی له یرگه ی ۱ی ئه م ماده یه ده بیته هوی دوورخستنه وه و لپوه رگرتنه وه ی پۆست له لیزنه / به رپوه به رایه تی گشتی / ریکخراوه ناحکومیه کان.

به رپوه به رایه تی گشتی به سستم هه ولده دات کاردانه وه و تیبینی له لایه ن رزگار بوو و کۆمه لی مه ده نی به ده ست بکه ویت، له باره ی که مته رخمی نواندی فرمانبه ره کان له راگه یاندن و تۆماری بنه ماکانی ره وشت که له سه ره وه هاتوون، به بی ئه وه ی بزانی ت کی ناردوویه تی. ئه نجامی ئه و راپرسیپانه ده درینه به رپوه به ری گشتی و سه روکی لیزنه کان و بۆ جه ماوه ریش به و زمان و هۆکارانه ی گه یاندن به رده ست ده بن که رزگار بووان ده ستیان پی ده گات.

۷.۱. راپوێژکردن له گه ل رزگار بووان

به رپوه به رایه تی گشتی، راپوێژی به رده وام و کاریگه ر له گه ل رزگار بووان ده کات، تا تیبینیپه کانیان له باره ی جیه چیکردن وه ربگرن، به تایبه تی ئه وه ی که په یوه ندی به ماده ی ۸ یاساکه هه یه، له گه ل گونجاندنی موماره سه که به پپی ئه و راپوێژانه. ئه م جوړه راپوێژانه لایه نی که م سالی جاریک و به و شپوه یه ی که له گه ل تیکچرژانی ئاسایش و ئه خلاق گونجاوه له گه ل رزگار بووان، ئه نجام بدریت. به ر له وه ی هیه

التحالف للتعويضات العادلة

Coalition for Just Reparations

هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنه وهی دادپهروهرانه

راویژیک له گه‌ل ئافره‌ته پرزگار بووه‌کان بکریت، پپوسته ره‌زامه‌ندییه‌کی نووسراوی پپشوه‌خته‌یان لپوه‌ریگریت.

8.1. راهینانی ئەندامانی لێژنه و فرمانبهرانی به‌رپوه‌به‌رایه‌تی گشتی و ریک‌خراوه‌ نا‌حکومییه‌ هاوبه‌شه‌کان

دوای دامه‌زراندنیان، پپوسته ئەندامانی لێژنه و فرمانبهرانی به‌رپوه‌به‌رایه‌تی گشتی و ریک‌خراوه‌ نا‌حکومییه‌کان و که‌سانی دیکه‌ی به‌شدار له‌ ریکاره‌کان و پپشکه‌شکردنی خزمه‌تگوزاری به‌شدار ی راهینازیکی ناچاری بکه‌ن که‌ ئه‌و راهینانه‌ په‌یوه‌ندی هه‌یه‌ به‌:

- تیگه‌یشتن له‌ شوکه‌ به‌ره‌تییه‌کان و ئاگاداریبون لپیان، له‌ ناویشیاندا ناسینه‌وه‌ی نیشانه‌کانی شوک و دل‌هراوکی و فریاگوزاری سه‌ره‌تایی ده‌روونی و ئه‌و ریبازه‌ ئاگاییه‌ی شوک تا مه‌ترسی شوک که‌ مبرکت‌ه‌وه‌ له‌ وکاته‌ی مامه‌له‌ له‌ گه‌ل پرزگار بووان ده‌که‌ن.

- ره‌زامه‌ندی پپشوه‌خته‌ و بنه‌مای "زیانه‌گه‌یاندن" و نه‌پینی و پاراستنی تاییه‌تمه‌ندی و بنه‌مای "بالاترین به‌رژه‌وه‌ندی مندال" له‌وه‌ی که‌ په‌یوه‌ندی هه‌یه‌ به‌ کچان و کوران.

- ده‌ستکه‌وتنی زانیاری و هه‌لگرتنی و به‌رپوه‌بردنی و نه‌پینی بوونی و روونکردنه‌وه‌دان له‌ باره‌یه‌وه‌، به‌پپی یاسا نیشتمانییه‌کان و باشتترین ئەزموونی زیوده‌وله‌تی.

- هوشیارکردنه‌وه‌ له‌ باره‌ی له‌که‌داربون و ئه‌وه‌ی که‌ په‌یوه‌ندی به‌ توندوتیژی سیکسییه‌وه‌ هه‌یه‌ له‌ کاتی شه‌ردا، زیانی جه‌سته‌یی و زه‌ینی و کومه‌لایه‌تی و ئابوری په‌یوه‌ندی به‌ پرزگار بووه‌ جیاوازه‌کانه‌وه‌ هه‌یه‌، له‌ وانیشیاندا ئه‌و پرزگار بووانه‌ی ته‌مه‌ن و پاشخانی نه‌ته‌وه‌یی و بنه‌چه‌یی و ئایینی و توانای عه‌قلی و جه‌سته‌ییان جیاوازه‌.

التحالف للتعويضات العادلة

Coalition for Just Reparations

ھاوپەیمانی بۆ قەرەبووکردنەوهی دادپەروەرانه

• چوارچۆیە یاسادانان، فۆرمی داواکاری، ریکاری کارگێری یەکدەست و تۆماری بنەمای ھەلسوکەوت، دەوەستێتەسەر ئەو بەشدارییە تەرکیز دەخاتەسەر رزگاربیوان.

• تەکنیکی چاودێری خودی/ چاودێریکردنی دەروونی بۆ دانانی سنووریک بۆ شوکە ناراستەوخۆکان، لەناویشیاندا رایشان لەسەر ئاماژە و نیشانەکانی شوکی مامناوەند و پرۆتۆکۆلی پالپشتی و شیوازی کاری سەلامەت.

بەپێی یرگە (۱)ی ئەم ماددە یە پێویستە ھەموو کەسێک بەشداریت لە رایشانەکان و بەشداریبوون دەبێتە ھۆی دوورخستنەوہیان لە لیژنە/ بەرپۆتەبەرایەتی گشتی/ ریکخراوی ناھکومی یان لێسەندنەوہی دەسەلاتەکانیان.

۹.۱ پالپشتی دەروونی

ئەنجامدانی خولی سالانە بۆ سەرپەرشتیکردن، بۆ راییکردنی کاری لیژنە و ئەوانە ی راسپێردراون بەکارەکە لە بەرپۆتەبەرایەتی گشتی و ریکخراوە ناھکومییە ھاوبەشەکان.

بەرپۆتەبەرایەتی گشتی پسپۆرانی تەندروستی دەروونی بەشداری پێدەکات بۆ بەستنی ئەو کۆبوونەوانە.

التحالف للتعويضات العادلة
Coalition for Just Reparations
هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنه وهی دادپهروهرانه

۲. شیواو بون بۆ قهره بوو

۱.۲. کهسانی شایه نی قهره بوو

ئهم پرزگار بووانه ی ناویان دیت، مافی قهره بووکردنه وه و خزمه تکردنیان ههیه، به پیتی یاسای پیرا لیدراو:

- ئافره ته ئیزیدییه پرزگار بووه کان (ژن و کچ)
- ئافره ته کرستیانه پرزگار بووه کان (ژن و کچ)
- ئافره ته تورکمانه پرزگار بووه کان (ژن و کچ)
- ئافره ته شه به که پرزگار بووه کان (ژن و کچ)
- پرزگار بووانی ئیزیدی له کور و له کچ (ئهوانه ی کاتی پرفاندنیان ته مه نیان خوار ۱۸ سال بووه)
- پرزگار بووانی ئیزیدی له کور و له کچی مندال و هه راش که له کرده ی کوشتن و کوشتنی به کۆمه ل پرزگاریان بووه.
- پرزگار بووانی کرستیان له کور و له کچی مندال و هه راش له کرده ی کوشتن و کوشتنی به کۆمه ل.
- پرزگار بووانی تورکمان له کور و له کچی مندال و هه راش له کرده ی کوشتن و کوشتنی به کۆمه ل.
- پرزگار بووانی شه به که له کور و له کچی مندال و هه راش له کرده ی کوشتن و کوشتنی به کۆمه ل.

التحالف للتعويضات العادلة

Coalition for Just Reparations

ھاوپەیمانی بۆ قەرەبووکردنەوهی دادپەروەرانه

تەواوی ئافەرەتە پرزگار بوو کانی ئیزیدی و تورکمان و کرسیتیان و شەبەک، ئەوانە ی که بەرەورووی ئەو پیشیلکردنە بوونەتەوه که له ماددە ۲ (۱) ی یاساکە دا هاتوون و بەر له ۳ ی ئابی ۲۰۱۴ پیشیلکاریان بەرانبەر کراوه و بەلایەنی کهم تا ۳ ی ئابی ۲۰۱۴ هەمان پیشیلکاریان بەرانبەر کراوه، مافی ئەوەیان هەیه قەرەبوو بکرنەوه.

بۆ ئاسانترکردنی کردە ی چارەسەرکردن و لەسەر رەزامەندی بەرئۆه بەرایەتی گشتی، پێویستە تاکی خانەواده پرزگار بووکان، ئەوانە ی له داواکاریه کانیان کۆلراوه تەوه، خزمەتگوزاری دووبارە ئامادەکردنەوه که له خواره وه هاتووه، پێیان بدریت.

هەموو ئەو پرزگار بووانە ی سەر بەو گروپانەن که له یاساکە دا ناویان هاتووه (ئیزیدی و تورکمان و کرسیتیان و شەبەک، نێر و مێ، مندالانی ئیزیدی) شایەنی ئەوەن تەواوی جوړەکانی قەرەبوویان پیشکەش بکرنەوه که به یاسا پیریاری لێدراوه.

هەموو ئەو پرزگار بووانە ی سەر بەو گروپانەن که له یاساکە دا ناویان هاتووه (ئیزیدی و تورکمان و کرسیتیان و شەبەک، نێر و مێ، مندالانی ئیزیدی) لایەنی کهم کهمترین پیری ئەو پارەیهیان پێ دەدریت که له ماددە ۶ (۲) و بەپێی یاسا وهک مووچه بویان دیارکراوه.

پرزگار بووانی گروپه لاوازه کان به شیۆهیه کی تایبەت مووچه یه کی مانگانەیان بۆ دەپرنەوه که دهگاته کهمترین پیر که له ماددە ۶ (۲) به یاسا پیریاری لێدراوه.

۲.۲. دیارکردنی پیری مووچه ی مانگانه

سەرەرای پێداچوونەوه به داواکاریه کان و بەدواداچوونی راستی و دروستیان، لێژنه پریک مووچه دەپرنەوه که له ماددە ۶ (۱) دیارکراوه به پێوه ره کانی لاوازی/ پێویستی کۆمه لایه تی و ئابووری و دارایی. ئەم پێوه رانه بۆ نموونه: زگورتی، خاوهن پێداویستی تایبەت، ئەو ماله ی که به تەنیا ئافەرەتیک سەری ماله کهیه.

التحالف للتعويضات العادلة
Coalition for Just Reparations
هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنوهی دادپهروهرانه

۲.۲. ناماده کردنه وهی رزگار بووان

سه ره رای خزمه تگوزارییه پزیشکی و دهروونییه کان، ناماده کردنه وهی رزگار بووان له مادهی ۷ (۲) ی یاسا که دا هاتوو، بۆ پیشکه شکردنی خزمه تگوزاری به رزگار بووان بۆ که مکردنه وهی، تا ئه و پراده په ی که ده گریت، ئه و لیکه وته دهروونییه کان که سه که هه یه تی و به مهش وا له رزگار بووان بکریت، ژیا نیکه شایسته بژین. رزگار بووان و ئەندامانی خیزانه کانیا، له کاتی پپووست، ده توانن به بی به رانه و بی سنوور ده ستیان بگاته ئەم خزمه تگوزارییه خواره وه که هاوتای باشتین خزمه تگوزارییه نپوده وه له تیه کان:

(أ) **ته ندروستی هزری و پالپشتی دهروونی کومه لایه تی (MHPSS)** که له کاتی دانپشتنی چاره سه ری به ته نیا و خیزانی و به کومه ل پیشکهش ده گرین، له گه ل ئه و ته کنیکه گونجاوانه ی که جیاوازییه که لتورییه کان له بهرچاو ده گریت.

(ب) **خزمه تگوزاری پزیشکی** له ناویشیاندا خزمه تگوزاری هه مه لایه نی ته ندروستی و به تاییه تیش ته ندروستی سیکی و مندالبون که پپووستن بۆ چاره سه ری جه سه ته یی دوا ی کاریگه ری توندوتیژی سیکی له سه رده می شه ردا. ئەم خزمه تگوزارییه به شیوه یه ک دا بین ده گرین که هه یج جیاوازیکردنیکی تیدا نه ییت، له ماله وه پیشکهش ده گرین و له و کاته ی ره وانی لای پسپورانیش ده گرین، پپووسته گرینتی ئه وه هه ییت که ده رمانی پپووستیان ده دریت.

(ت) **خزمه تگوزاری هاریکاری یاسای** ئه و هاوکارییه یاساییانه ده گریته وه که تاکیک پپووستیه تی، به و پپیه ی یه کی که له رزگار بووه کان، بۆ نمونه (به ته نیا ئەمانه ناگریته وه) ریکاری یاسایی بۆ ده ستکه وتنی به لگه نامه ی شارستانی و قهره بووی چاودیری خیزانی و به شداریکردن له ریکاره تاوانکارییه کان له دژی تاوانباره کان.

(ث) **پروگرامی ریککانی گوزه ران** له ناویشیاندا پیشکه شکردنی راهینانی پیشه یی بۆ ده سه ته بهرکردن و پاراستنی کاریکی گونجاو که دا هاتی لی وه چنگ ده که ویت.

التحالف للتعويضات العادلة

Coalition for Just Reparations

هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنوهی دادپهروهرانه

(ج) **رینمایی خیزانی** که رینمایی پیشهیی دهسته بهرده کات به مه بهستی زیادکردنی خوشگوزهرانی جهستهیی و دهروونی بۆ رزگاربووان، له ناویشیاندا له رپی به هیزکردن و دووباره پیکه ستنه وهی پیکه ستنه خیزانییه کان که به هوی توندوتیژی سیکسی له سهرده می شهر و تاوانه کانی دیکه دا تیکچوو بوون و به یاسا پریاریان لیدراوه.

(ح) **پروگرامی کومه لایه تی** بۆ پالپشتیکردنی دووباره گهراندنوهی رزگاربووانی توندوتیژی سیکسی له سهرده می شهر و تاوانی دیکه دا که به یاسا پریاریان لیدراوه. پيوسته ئەم پروگرامه پالپشتی توره کانی پالپشتی کومه لایه تی بکات (بۆ نموونه (به ته نیا ئەمانه ناگرته وه) هاوسی و هاوری و گروپ و کومه له ئاینیه کان)، له رپی پالپشتیکردنی تیکه یشتن له رزگاربووان و به ره نگاربوونه وهی شهره ف و ئاگادارکردنوه له موماره سهی ته قلیدی زیانگه بهن و جیاکاری. بۆ زامنکردنی دهستراگه یشتنی رزگاربووان به خزمه تگوزاری دووباره ئاماده کردنوه له شوینیک که نریک شوینی نیشته جیوونی خویان بی و ئەو خزمه تگوزارییه ش به رپی پيوهره نیوده ولتییه کان و باشترین موماره سه پيشکەش ده کرین. هه لسه نگاندن ده کریت بۆ دنیابوون له وهی ئەو خزمه تگوزارییه به راستی به رده ستن و کوالتییه که یان چونه و ئەو خزمه تگوزارییه نویانه چین که پيوسته بنیاتبنرین و پيشکەش بکرین.

۳. دانانی ریکاری ئاسان و به رده ست بۆ پيشکەشکردن

۱.۳. فورمی داواکاری

لێژنه و به رپوه به رایه تی گشتی په ره به فورمی داواکاری ده دهن و پروون و ساده ی ده کهن، بۆ کوکردنوهی زانیارییه کان، له سه ر بنه مای داواکارییه پيشکەشکراوه کان له لایه ن رزگاربووان که بۆ دهستراگه یشتن به خزمه تگوزارییه کان پيشکەشیان کردوه.

التحالف للتعويضات العادلة
Coalition for Just Reparations
هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنوهی دادپهروهه رانه

فۆرمی ره زامه ندیی پیشوه خته به شیکی دانه پراوه له فۆرمی پیشکه شکردن.

به ره وهی فۆرمی داواکاری به شیوهیه کی به رفراوان دابه شبکیت، قوناغی تاقیکردنه وه نه جامده دریت بۆ دلنیا بوون له وهی فۆرمه کان و ریکاره پلان بۆ دانراوه کان به شیوهیه کی نمونه یی به ریوچن، ههروهه ک تیده کووشیت بۆ هینانه ئارای کرداریکی چالاک و دادپهروهه رانه.

۲.۳. ریکاره کانی پیشکه شکردن / تۆمارکردن

به پپی یاسا ده کریت داواکاری به شیوهی زاره کی، یان به شیوهی نووسراو پیشکه ش بکریت.

لێژنه پینگه یه کی ئەلیکترۆنی پارێزراو و له به کارهیناندا ئاسان ده ره خسینیت، به شیوهیه ی له مادهی ۱۰ (ع) یاسا که دا هاتوه، تا داواکاریی رزگار بووانی پی بگات و لێیان بکوڵیته وه، له ناوه خووی عێراق و له ده ره وه که به وردی هه موو نه و راستییانه روونده کاته وه که په یوه ندییان به و پرسانه وه هه یه. له کاتی پیشکه شکردنی داواکاری، جا به ده ست بیت، یان له رپی نه ته ریت، له سه ر لێژنه پیوسته ژماره یه کی تایبته بداته رزگار بووه که بۆ به داوا چوونی باری داواکارییه که.

به رپوه به رایه تی گشتی ده سته ی جیاوازی تۆمارکاران ده نیریته نه و ناوچه و که مپانه ی که ژماره یه کی زۆری رزگار بوویان لیه، تا داواکارییه کانیا ن به زاره کی تۆمار بکه ن. ههروهه ها رپیدراویشه داواکاری زاره کی له رپی ریکخراوه ناحکومییه رپیدراوه کان پیشکه ش بکریت و دواتر بنیردریته به رپوه به رایه تی گشتی.

ده کریت داواکاریی نووسراو بدریته به رپوه به رایه تی گشتی / لێژنه / لقی نووسینگه راسته وخوکان، ههروهه ها له رپی وه کیل یان ده روازه ی پیشکه شکردن له رپی نه ته ریت، یان له رپی بالیۆزخانه و کونسلیخانه کانی عێراق، تا په نابه ره رزگار بووه کانیش ده رفه تی نه وه یان هه بیت، داواکاری پیشکه ش بکه ن.

التحالف للتعويضات العادلة

Coalition for Just Reparations

هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنوهی دادپهروهه رانه

به ر له په نابردن بۆ به لگاندن له ږی چاوپړیکه وتنه کان، له سه ر به ږیوه به رایه تی گشتی و لیزنه ږیویسته سوود له و سه رچاوه ی زانیاریانه وه ر بگرن که له به رده ستن، بۆ ناماده کردنی زانیاریی ناماری و بۆ وردیینی له داواکارییه کان. له به ر هم مه به سته، لیزنه بوی هه یه یاداشتی لیکتیگه یشتن له گه ل ږیکخواه حکومییه کان و ناحکومییه کان و نیوده وله تییه کان واژوو بکات که له و کرداره ی په یوه ندیان به به لگاندن وه هه یه، مسداقیه تیان هه یه. نه و زانیاریانه ی ږیشتر دراونه ته نه و لیزنه و به ږی ږه زامه ندی ږیشتر استکراوه ی ږزگار بووه که به شداری ږیکراوه، به سه و ږیویستی به چاوپړیکه وتن له گه ل کردن نیه له به رده م لیزنه، چونکه خوی به لگه یه کی گونجاوه بۆ داواکاری.

لیزنه بنکه / کوگایه کی کوکردنه وه ی زانیاری بنیات ده نیت بۆ کوکردنه وه ی هه موو به لگه یه ک که له به رده ست ږیت، له باره ی نه و تاوانانه ی په یوه ندیان هه یه به سه رده می شه ږی داعش له عیراق. ده ږیت بگه ږینه وه بۆ سه رچاوه ی هه مه جوړی زانیاری وه کو فورم و راپورت و زانیاری دیکه که له ږی لایه نی حکومی و ناحکومی و نیوده وله تی کوکراونه ته وه بۆ ده ستنی شانکردنی شیواز و شوینی ږیشیلکاریه کان و ناسانکردنی کرداری ږیداچوونه وه به داواکاریه هه لپه سیږدراوه کان.

۴. بنیاتانی ریکاری لئوردبونه وه ی دادپهروهه رانه و کاریگه ر

۱.۴. ریکاره کانی لئوردبونه وه

ږیویسته لیزنه قورسای سله ماندنی بنچینه یی و وردیینی له داواکاریی ږزگار بووان له نه ستو بگریت.

دوا ی نه وه ی ږیشتر است ده کرپته وه که له و کاته ی کاره ږیزه ون و تاوانکاریه که ی تیدا نه نجامدراوه یه کیک له ږزگار بووه کان له و ی بووه و زانیاریه که سییه کانیش نه و شیوازانه ی توندوتیژی سیکسی، نه وانه ی که ږیکخواوی داعش نه نجامی ده دان، ږوون ده که نه وه، نه و شایه ن بوونی به قهره بوو ده ږیته نه گه ر و له و کاته شدا ناردنی قورسای سله ماندنی ږیچه وانه ی نه مه له نه ستوی لیزنه که یه.

التحالف للتعويضات العادلة

Coalition for Just Reparations

هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنوهی دادپهروهرانه

ههله ساردنی داواکاری بههوی قورسای سلهماندن به بهپپی یاسای شارستانی و یاسای تاوان رپینه دراوه، پپوسته به دوکیومینت کردنی داواکاریه که بهس بیئت.

له چوارچپوهی ریکارهکانی پپشکه شکردنی داواکاری و وردبوونهوه له داواکاریی رزگاربووان، ناییت داوای ریکاری پزیشکیی یان هر ریکاریکی دیکه بگریت، یان قبولبگریت، که ده مانگه یه نپته ئاستیک له مامهلهی نامرؤفانه یان سه رزه نشتکارانه یان سه رکونهی رزگاربووان.

هر به لگه نامه یه کی شارستانی که له لایهن حکومه ته وه ده رچوو بیئت، بۆ نمونه ناسنامه ی نیشتمانی یان پسووله ی خوراک یان پاسپورت یان به لگه نامه ی له دایکبوون یان گریبهستی هاوسه رگیری، به سه بۆ ئه وهی به شپوه یه کی دروست ناسنامه ی رزگاربووه که دیاری بگری.

۲.۴. چاوپیکه وتن

به له بهرچا و گرتنی زیاده رپوی نه کردنی سلهماندن له بهرانبهر ئافرهتان و رزگاربووهکانی دیکه و مهترسی گهرانه وهی شوک، ته نیا ئه و کاته ئه و چاوپیکه وتنه ئه نجامده دریت که له مادهی ۱۰ (۲) ی یاسا که دا هاتووه که هیچ به لگه یان فایلکی نووسرا و یان زاره کی دیکه له بهر ده ست نه بیئت که پالپشتی داواکارییه که بکات، یان ئه گهر هاتوو رزگاربووه که به ویستی خوی داوا یکرد لیژنه که گوپی لیبگرن.

له سه ره موو ئه ندامیکی لیژنه پپوسته، له کاتی چاوپیکه وتن له گه ل یه کیک له رزگاربووان، هه ل سوکه وتی شیاو بکات و ته مهن و بارودوخی جهسته یی و عه قلی رزگاربووه که ش له بهرچا و بگریت و گوئی بۆ ئه زموونه تاله که ی شل بکات و په یوه ندیه کی متمانه پیکرا و دوستانه دروست بکات.

له کاتی چاوپیکه وتندا، بایه خیکی تاییهت به دریزی چاوپیکه وتن و به کارهینانی زاراهوی گونجاو بدریت که که سی بهرانبهر لییان تیبگات، ههروه ها بایه خ به پیداو یستییهکانی دیکه شی بدریت.

التحالف للتعويضات العادلة

Coalition for Just Reparations

ھاوپەیمانی بۆ قەرەبووکردنەوهی دادپەروەرانه

لەکاتی چاوپێکەوتندا، لەسەر ئەندامانی لیژنە و کەسانی پەيوەندیداری دیکەش (جا چ لەرێی قسەکردنەوه بێ یان بە ئاماژە) پێویستە خۆیان دووربگرن لە دەرخستنی ئەوهی کە؛ پێرێار لەبارەي رزگاربووه کە بدەن، یان هەلسوکهوتی رەتیکەنەوه، یان ئەو زانیاریانەي پێشکەشیان کراوه، پەسندی نەکەن.

لەسەر داواکاری ئافەرته رزگاربووه کە، وەرگێرێک دادەنرێت بەو زمانەي کە خۆی پەسندی دەکات یان بە زمانی جەستە. هەتا لەتوانا داڕێت ویستی ئافەرته رزگاربووه کان لەبەرچاو دەگیرێت، لەو بارەيهوه کە دەیانەویت وەرگێرێه راستەخۆکەیان لەکامرەگەز بێت.

چاوپێکەوتن یان پرووبەرۆو دەبێت، یان لەرێی هۆکارەکانی پەيوەندیکردن (لەرێی بەرنامەيهکی سەلامەت کە بۆ ئەو کۆنگرانه بەکاردێت کە لەرێی فیدیۆوه رادەپەڕنرێن)، بە هەر شیوهيهک کە رزگاربووه کان پێیان پەسندە. گرتەي فیدیویي و تۆمارکردنی دەنگ بە هەموو شیوهيهک قەدەغەيه.

ئافەرته رزگاربووه کە ناچار نییه وهلامی ئەو پرسیارانه بداتەوه کە پەيوەندیان بە ژيانی تايبەتی ئەوهوه هەيه و گرنگ نییه بۆ سەلماندنی راستییهکان.

سسەمێک بۆ پێشکەشکردنی فریاگوزاریی سەرەتایی دەروونی پێشکەشکردنی خزمەتگوزاریی پزیشکیی خێرا بۆ رزگاربووان پێکدەهێنرێت، لەکاتی چاوپێکەوتنەکان یان دەمودەست دواي چاوپێکەوتن.

کاتیک رزگاربوو داواکەن بێنە بەردەم لیژنە، پێویستە هەموو هەولێک بدرێت لەوهی کە پەيوەندی بە کاره لۆجستییهکانەوه هەيه، تا رزگاربووه کە ئاسووده بێت، لەوانەش کات و شوپن و مانەوه و گەشت و نانخواردن و چاودێریکردنی منداڵ ئەگەر پێویست بوو و رەخساندنی خزمەتگوزاری پالپشتی.

التحالف للتعويضات العادلة
Coalition for Just Reparations
ھاوپەيماڻى بۇ قەرەبوو كىردىمۇ دەپەرورانه

۲.۴. ھاۋەل

كاتىك ئەو كەسەي داۋاكارى پىشكەش كىردۈۋە دىتە پىش لىژنە، بۇي ھەيە ھاۋەلىك كە خۇي ھەلىدە بىژىرت، لەگەلى بىت (تەنيا لە كاتىكدا نەبىت كە لىژنە پىرپار بدات كە لەگەل بوونى ئەو كەسە بەشپوۋەكەي نەربىنى كار لە كىردارەكە دەكات).

نابىت ئەو ھاۋەلى لەگەل رىزگار بوۋەكەيە قسەي لەگەل بىكات، يان لەباتى ئەو قسە بۇ لىژنەكە بىكات. مەبەست لە لەۋبىۋونى ئەو بىرتىيە لە پىشكەش كىردىنى پالپىشتى دەروونى و كۆمەلەيەتى بۇ رىزگار بوۋەكە كاتىك ئەۋەي دوايىان داۋاي دەكات. ئەو كەسەي لەگەل رىزگار بوۋەكە ھاتوۋە، پىشۋەختە فۇرمى پاراستنى نەبىنى پى پرەدە كىرتەۋە.

۴.۴. بەلگە نامە پەسندەكان

لەپال نموونە پىركراۋەۋەكان و فۇرمى زانىارى و بەلگە نامەكانى دىكە كە لەلەيەن كىانەكان (حكومى و ناحكومى و رىكخراۋە نىۋدەۋلەتتەيەكان) كۆكراۋەتەۋە، ئەۋانەي لە كىردارى بەلگاندىن جىپى باۋەرن بۇ پرسى دادۋەرىي تاۋانكارى، ئەو كەسەي داۋاكارى پىشكەش كىردۈۋە، دەتۋانبىت ھەر بەلگە نامەيەك دابىت كە ۋاي دەبىزىت پەيوەندى ھەيە بە بارى كەسىي ئەو و لىپىچىنەۋە لىي، بۇ نموونە (مەرج نىيە ھەر تەنيا ئەمانە بن):

- تۆمارى تەندروستى ھەزرى.
- تۆمارى پىشكى.
- گوۋتەي شاپەت.
- بەلگەي دىكەي نا فەرمى ۋەكو ۋىنەي فۇتوگرافى و تۆمارى پەيوەندىيە خىراكان، يان نامەي رىكخراۋەكانى كۆمەلگەي مەدەنى.

التحالف للتعويضات العادلة
Coalition for Just Reparations
ھاوپەیمانی بۆ قەرەبووکردنەوهی دادپەروەرانه

۵. بنیاتی ریشوینی کاریگەر و دادپەروەرانه بۆ دابەشکردنی سوود/کەلک

۱.۵. پلانی قەرەبووکردنەوهی کەسی

دوای ئەوهی شایستهبوونی ئەو کەسە لەلایەن لیژنەوه دەسەلمیتریت کە داواکاری پێشکەشکردووه، بەرپۆهەرایەتی گشتی فەرمانبەرێک رادەسپێریت بۆ ئەنجامدانی هەلسەنگاندنی تاکەکەسی بۆ کەسی رزگاربووان، بە مەبەستی زانینی ئەوهی داخۆ چیان لا پەسندە، لەگەڵ گرتنەبەری ریشوینی قەرەبووکردنەوهی دیاریکراو کە بە یاسا پیراری لێدراوه.

لە چاوه‌روانی ریکاره‌کانی پەلپگرتن لە بەرانبەر لیژنە، یان دادگای بەرایی لەبارە ی ئەو پرە پارەیهی وهک مووچه بۆی دیارکراوه، بەرپۆهەرایەتی گشتی ناریته بەرەست لەبەردەم هەنگاونان بەرەو دانانی پلانی قەرەبووکردنەوهی کەسی و ئاسانکردنی رینگاکانی گەیشتن بەو ریکارانهی قەرەبووکردنەوه کە لەبارە ی ریککەوتوون، بیجگە لە مووچهی مانگانە.

۶. نەسە پاندنی کۆت و بەندی یاسایی

بەپێی یاسا، هیچ کۆت و بەندیک نییه بۆ داواکردنی قەرەبووکردنەوه. بەپێی یاسا قەرەبووکردنەوه/سوود هیچ کاتیکی دیاریکراوی نییه.

۷. ئامادەکردنی بنیاته‌کان بۆ دەسته‌بەرکردنی سوودمە‌ندبون

پێویسته وه‌ده‌ستپێنان و پالپشتیکردنی چالاکی هۆشیارکردنەوه و تۆمارکردن و وردبینی داواکارییه‌کان و دابەشکردنی سووده‌کان لەلایەن ده‌وله‌ته‌وه فەراهەم بکریت، بەبێ هیچ تێچووێهک لەسەر رزگاربووان. لەکاتی ئەنجامدانی ئەمه‌دا، رەنگە دەسه‌لاته‌کانی ده‌وله‌ت هەماه‌نگی لەگەڵ ریکخراوه ناحکومییه نێوده‌وله‌تی و نیشتمانییه‌کاندا بکات.

التحالف للتعويضات العادلة

Coalition for Just Reparations

هاوپه یمانی بۆ قهره بووکردنوهی دادپهروهرانه

پۆیسته لیژنه و بهرپوه بهرایهتی گشتی و لقی ههریمی و بنکهی دووباره ناماده کردنه وه بۆ ئاسانکاری تۆمارکردنی داواکاری و به داواچوونیان و دابه شکردنی دهستکه وته کان پیکه پینریت. بهر له دامه زرانندی ئه و دامه زراوانه، هه لسه نگاندن ده کریت بۆ ژماره ی ئه و که سانه ی له ناوخۆ و دهره وه ی عیراق لیی سوودمه ند ده بن، له گه ل شوینی نیشه جیوونی ئیستایان و تیچووی هه ر قهره بوو/سوودیک و بودجه ی به کاربردن.

۱.۷. هه ماهه نگی له گه ل ریکخراوه نیشتمانی و زیوده وله تیه کان

له چوارچۆیه ی جیه جیکردنی یاسادا، وه زاره تی کار و کاروباری کۆمه لایه تی و بهرپوه بهرایه تی گشتی و لیژنه و لیپرسراوه کانی دیکه، هه ماهه نگی له گه ل دهسته و دامه زراوه ناوخۆیی و زیوده وله تیه کان ده کهن. په نگی ئه و هاوکاریه ئالوگۆری زانیاری و بنیاتنای توانا و گواستنه وه ی مه عریفه و ره خسانندی خزمه تگوزاری و توێژینه وه ی کۆمه لایه تی بۆ مه زنده کردنی ژماره ی ئه و رزگار بووانه ی شایه نی چاودیرین به پپی یاسا، بگریته وه.

بهرپوه بهرایه تی گشتی به هاوکاری له گه ل وه زاره تی کار و کاروباری کۆمه لایه تی و به راویژ له گه ل رزگار بووان و ریکخراوه کانی کۆمه لگی مه ده نی و ریکخراوه زیوده وله تیه کان، راگه په تراویک ناماده ده کات، له باره ی پاراستنی نه پینییه کان و تۆماری بنه ماکانی هه لسه وکه وت بۆ مامه له کردن له گه ل رزگار بووان، به پشت به ستن به ریبازی ته رکیزکردن له سه ر رزگار بووان و په که کانی راهیان و پهیره وکردنی پرۆگرام بۆ نه نجامدانی راویژ له گه ل رزگار بووان.